

Мекшун А. Д.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедра соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

Маслак М. В.,

здобувачка вищої освіти 3 курсу, група СР-181
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

АРТ- ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПІДХІД В РОБОТІ З ЛЮДЬМИ, ЩО МАЮТЬ ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОБМЕЖЕННЯ

Соціальна робота з особами які мають обмежені функціональні можливості – одна з найбільш важливих і важких завдань сучасних систем соціальної допомоги та соціального обслуговування. Актуальність даної теми пояснюється тим, що робота з людьми, що мають функціональні обмеження відноситься до категорії найгостріших питань у суспільстві. Проблема соціальної адаптації людей з інвалідністю - проблема пристосованості до повноцінного життя в суспільстві здорових людей набула останнім часом особливої важливості. Це пов'язано з тим, що в новому тисячолітті стали істотно змінюватися підходи до роботи з людьми, які за волею долі народилися або стали інвалідами.

Проблемами соціальної роботи з людьми з особливими потребами на базі спеціалізованих соціальних служб досліджують Архипова С. П., Безпалько О. В., Богданова І. М., Бондар Н. О., Чайковський М. Є. та ін. Використання різних арт-терапевтичних методів роботи та тренінгів з людьми з особливими потребами висвітлюються у працях Капської А. Й, Калініної Л. А., Ревть А. Б., Садової І. І. та ін.

Мета дослідження полягає у розкритті особливостей соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження.

Потрібно зазначити, що до сьогодні в Україні немає єдиного терміну стосовно осіб, що мають фізичні чи психічні відхилення у здоров'ї. Зокрема у спеціальній літературі, в засобах масової інформації вживаються поняття: особа з інвалідністю, з обмеженими функціональними можливостями; люди з обмеженою дієздатністю; люди з особливими потребами; особи з вадами розвитку, неповносправні. У законодавчих документах, як правило, домінує термін «інвалід» [4, 76].

Так, відповідно до Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», людина з інвалідністю – це особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити їй соціальний захист [1, ст. 1].

З 20 січня 2018 року набрав чинності закон, яким внесено зміни до деяких законодавчих актів щодо соціального захисту осіб з інвалідністю. Як наслідок, термін «інвалід» відтепер не використовуємо у вжитку. Замість нього – «особа з інвалідністю» [2, ст. 43].

За офіційними статистичними даними МОЗ України кількість осіб з інвалідністю в країні станом на 01 січня 2020 року, становить 2,7 млн. осіб. Всі вони потребують особливої уваги суспільства та надання необхідного комплексу соціальних послуг[5].

Основною метою соціальної роботи з особами, що мають функціональні обмеження виступає налагодження тісного взаємозв'язку людей з особливими потребами із соціумом, а не будь-яке відсторонення їх від навколишнього середовища. Суть цієї позиції полягає в тому, що ставлення соціального оточення до людей з інвалідністю розглядається одним із важливих чинників вирішення їхніх труднощів країні існує розгалужена мережа державних та недержавних організацій, установ, що надають соціальні послуги людям з особливими потребами. Соціальні служби організують різні види та форми соціальної роботи з такими особами, а також використовують різні методи та види терапії, в тому числі арт-терапевтичні та арт-педагогічні.

Головною метою арт-терапевтичної роботи є досягнення позитивних змін в психологічному стані і соціальному самопочутті людей, які мають функціональні обмеження.

Модель арт-терапії в соціальній роботі з особами з інвалідністю ґрунтується на підході активізації творчого потенціалу людей з обмеженими можливостями здоров'я для вирішення їх проблем. Головними суб'єктами виступають соціальні служби, об'єктами є люди з обмеженими можливостями здоров'я [5, с. 198].

До основних принципів в даній моделі можна віднести: - принцип недерективності; арт-терапевт не повинен втручатися або щось радити особі з інвалідністю в процесі творчої діяльності; - принцип конфіденційності; полягає в тому, що арт-терапевт не повинен розголошувати інформацію про особу з ким працює; - принцип толерантності; полягає в толерантному ставленні один до одного; - принцип гуманізму; в даному випадку, людина є вищою цінністю; - принцип комунікативності; передбачає взаємодію (спілкування) арт-терапевта та особи [3, с. 50].

Отже, соціальна робота з людьми, що мають функціональні обмеження в сучасних умовах розвитку українського суспільства виконує одну із надзвичайно важливих соціальних функцій – надання соціального захисту, підтримки, супроводу, корекції та реабілітації осіб з інвалідністю, що забезпечує їх інтеграцію до суспільства. Метод арт-терапії є, унікальним методом роботи з людьми що мають функціональні обмеження, оскільки вона не вимагає наявності художніх здібностей і навичок. Також дозволяє, особам з інвалідністю самостійно включитися в суспільне життя, бути членом суспільства. Більшою мірою арт-терапія спрямована на те, щоб людина могла висловити свої емоції, внутрішні переживання через будь-які види спонтанної творчості.

Список використаних джерел

1. Закон України № 2961-IV від 6 жовтня 2005 р. «Про реабілітацію інвалідів в Україні». Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/page>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо соціального захисту осіб з інвалідністю)» від 19.12.2017 № 2249-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2581-19#Text>
3. Капська А.Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання). А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола; за заг. ред. А. Й. Капської. Київ. 2002. 164 с.
4. Лукашевич М. П. Соціальна робота (теорія і практика): підручник. М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. Київ. Каравела, 2009. 368 с.
5. Садова І. І. Арт-терапія як сучасний метод у системі соціальної роботи педагога з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку. Актуальні питання корекційної освіти. 2012. Вип. 3. С. 197 - 205.

Мекшун А. Д.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедра соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

Саннікова Г. О.,

здобувач вищої освіти 3 курсу, група СР-181
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

На сьогодні старіння населення, як в Україні, так і у всьому світі, є глобальною тенденцією. За даними Організації об'єднаних націй Україна входить не лише до списку країн, населення яких до 2050 року скоротиться більше ніж на 20%, але й до країн, в яких за прогнозом з роками посилюватиметься проблема старіння, пов'язана з падінням народжуваності. Як відомо, якщо середній рівень народжуваності в країні падає нижче